

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ
Україна, 01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5

№ 180/30-05

від "30" травня 2017 року

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

(01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14)

Суб'єкти права на конституційне подання

46 народних депутатів України

Уповноважені за дорученням народні депутати
України:

Німченко Василь Іванович

01008, Україна, м. Київ,

вул. Грушевського, 5

Ел. пошта: Nimchenko.Vasyl@rada.gov.ua

Тел.: (044) 255-35-13

Шпеню Дмитро Юрійович

01008, Україна, м. Київ,

вул. Грушевського, 5

Ел. пошта: Shpenov.Dmytro@rada.gov.ua

Тел.: (044) 255-31-38

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності)
Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-
соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону
пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII (Відомості
Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219)

Відповідно до статей 147 і 150 Конституції України, пункту першого
статті 13, статей 39 і 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» від
16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР звертаємося до Конституційного Суду України
з клопотанням про визнання таким, що не відповідає Конституції України
(є неконституційним) Закон України «Про засудження комуністичного та
націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та
заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219) (далі — Закон № 317-VIII)

Законом 317-VIII засуджено комуністичний та націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими в Україні як злочинні (стаття 2), запроваджена заборона на публічне заперечення злочинного характеру цих тоталітарних режимів, заборона публічного використання та пропаганди їхньої символіки (статті 3, 4), встановлений обов'язок держави здійснювати розслідування та оприлюднення інформації про злочини, здійснені представниками цих тоталітарних режимів (стаття 5), встановлена відповідальність за порушення законодавства про заборону пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та використання їхньої символіки (стаття 6).

Окрім того статтею 7 **Закону 317-VIII** винесено зміни до Законів України «Про політичні партії в Україні» від 05 квітня 2001 року № 2365-III, «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI, «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року № 2782-XII, «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 року № 74/95-ВР, «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 року № 3759-XII, «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15 травня 2003 року № 755-IV, «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій» від 24 травня 2012 року № 4865-VI, «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII, «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року № 3689-XII, «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР, «Про місцеві державні адміністрації» від 09 квітня 1999 року № 586-XIV, «Про географічні назви» від 31 травня 2005 року № 2604-IV, «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-VI, «Про вибори Президента України» від 05 березня 1999 року № 474-XIV, «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року № 2487-VI та до Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року № 2341-III.

Вказані зміни прямо пов'язані з запровадженням статтями 1-6 **Закону № 317-VIII** заборон стосовно комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.

З метою забезпечення конституційного правопорядку, дотримання принципів верховенства права, поваги до прав й основних свобод людини, вважаємо, що Закон № 317-VIII не відповідає нормам Конституції України та на виконання вимог пункту 4 частини другої статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України» наводимо правове обґрунтування його невідповідності положенням 9, 15, 21, 23, 24, 34, 36, 37, 38, 55, 58, 62 і 71 Основного Закону України.

І. Невідповідність Закону № 317-VIII статтям 9, 15, 21, 23, 24, 34
Конституції України

Пунктом 2 частини першої статті 1 Закону № 317-VIII визначено поняття пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів: публічне заперечення, зокрема через засоби масової інформації, злочинного характеру комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років в Україні, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, поширення інформації, спрямованої на виправдання злочинного характеру комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, діяльності радянських органів державної безпеки, встановлення радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті, виготовлення та/або поширення, а також публічне використання продукції, що містить символіку комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.

До такої забороненої символіки, зокрема, належить: будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів СРСР, УРСР (УСРР); гімни СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік чи їх фрагменти; прапори, символи, зображення або інша атрибутика, в яких відтворюється поєднання серпа та молота, серпа, молота та п'ятикутної зірки, плуга (рала), молота та п'ятикутної зірки; символіку комуністичної партії або її елементи; найменування комуністичної партії (пункт 4 частини першої статті 1 Закону № 317-VIII).

Є очевидним, що законодавець, даючи визначення поняттю пропаганди комуністичного тоталітарного режиму, пов'язав його з діяльністю комуністичної партії не лише протягом 1917-1991 років, але й з подальшою її діяльністю.

Згідно з Конституцією України людина, її честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (частина перша статті 3); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19); усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (стаття 21); кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості (стаття 23); не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження,

майшового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (**частина друга статті 24**).

Відповідно до **статті 15 Конституції України** суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності та жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова (**частини перша та друга**). Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України (**частина четверта**).

Статтею 34 Основного Закону України кожному гарантовано право на свободу вираження поглядів і переконань та право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію (**частини перша та друга**).

Обмеження цих прав можливе лише за умов, передбачених у **частині третій цієї ж статті Конституції України**: будь-яке обмеження може застосовуватися лише відповідно до закону та із законною метою, а саме в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Міжнародні стандарти щодо забезпечення свободи вираження поглядів, зокрема встановлені в **Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.**, ратифікована Законом від 17 липня 1997 р. (далі - **Конвенція**), **Загальній декларації прав людини та громадянина від 10 грудня 1948 року**, **Міжнародному пакті про громадянські та політичні права** (ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР 19 жовтня 1973 року № 2148-VIII) (далі – **Пакт**).

В **Загальній декларації прав людини та громадянина** проголошено, що кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів (**стаття 19**).

Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів (**частина перша статті 10 Конвенції**).

Крім того, **статтею 19 Пакту**, закріплено право кожної людини безперешкодно дотримуватися та вільно виражати свої погляди; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї,

незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір. Обмеження можуть бути застосовані лише для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення, а така необхідність має бути визначена судом у кожному конкретному випадку.

Відповідно до статті 9 Конституції України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства, а отже обов'язкові до виконання/дотримання. Виходячи з вищевикладеного, порушення норм міжнародних договорів є порушенням Конституції України (стаття 9).

В Спільному проміжному висновку Європейської Комісії «За Демократію через право» (Венеціанської комісії) та Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ (ОБСЄ) №823/2015 (далі – Висновок) вказано, що «Європейський суд з прав людини, у рішенні по справі Vajnai чітко дав зрозуміти, що не підтримує загальну заборону символіки, яка може мати багато різних значень. У тому ж рішенні Суд навів приклад червоної зірки як саме символу та визнав «заборону, що розглядається... надто широкою з огляду на множинні значення» декількох символів, перелічених у Законі. Це ж стосується й до певних символів, зазначених у підпункті в пункту 4 частини 1 Статті 1» (пункт 81 Висновку).

Також, свобода висловлювань як принцип реалізації поняття «пропаганда» є невід'ємною підставою демократичного суспільства і однією з основних умов для його прогресу і самореалізації кожної особи. З врахуванням пункту 2 статті 10 Конвенції, Європейським судом з прав людини у відповідних справах було визначено, що прийнятними є не тільки «інформація» чи «ідеї», які прихильно сприймаються чи вважаються необразливими чи сприймаються з байдужістю, але також і ті, які ображають, шокують чи дратують. Такими є вимоги плюралізму, толерантності і широти поглядів без яких немає «демократичного суспільства».

Таким чином, всі заборони та обмеження прав і свобод людини, встановлені Законом, суперечать частині першій статті 15 та статті 36 Конституції України.

Необхідно зазначити, що Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1096 (1996) від 27 червня 1996 року щодо ліквідації спадщини колишніх комуністичних тоталітарних режимів, про яку йдеться в Преамбулі Закону № 317-VIII, не забороняє публічно висловлювати думки про комуністичні й нацистський режими або «фальсифікацію» історії – навпаки, рекомендує відкриті дебати на тему історії. Таким чином, засуджуючи злочини тоталітарних комуністичних режимів (а не їх характер) Резолюція захищає

історичні знання, вважаючи «знання історії однією з передумов для недопущення подібних злочинів в майбутньому».

Таким чином, Закон № 317-VIII, положеннями якого заборонено поширення, а також публічне використання продукції, що містить символіку комуністичного спрямування протирічить статтям 9, 15, 21, 23, 24, 34 Конституції України та не узгоджується з нормами міжнародного права, які в силу Основного Закону України є частиною національного законодавства України.

II. Невідповідність Закону № 317-VIII статті 8 Конституції України

Приписи Закону № 317-VIII містять низку термінів, які не мають чіткого визначення, а також відсильні норми, що не відповідає конституційному принципу правової визначеності. Зокрема, відсутні законодавчо сформульовані правові дефініції понять «тоталітарний режим», «комуністичний тоталітарний режим», незважаючи на те, що такі терміни є фундаментальними та визначальними при виборі правомірної поведінки за змістом Закону № 317-VIII.

Законодавець в Законі № 317-VIII застосовує термін «пропаганда», який не конкретизований та не має характерних ознак, які б вирізняли її з-поміж інших форм вираження поглядів, які як відомо захищені нормами міжнародного права, зокрема статтею 10 Конвенції.

Окрім того, Закон № 317-VIII має цілу низку відкритих формулювань, які можуть бути предметом різнотлумачення та застосування на практиці. Зокрема, мова йде про пункт 4 частини першої статті 1:

будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів СРСР, УРСР (УСРР)... (підпункт а);

гімни СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік чи їх фрагменти (підпункт б);

прапори, символи, зображення або інша атрибутика, в яких відтворюється поєднання серпа та молота, серпа, молота та п'ятикутної зірки, плуга (рала), молота та п'ятикутної зірки (підпункт в);

символіку комуністичної партії або її елементи (підпункт г).

Згідно зі статтею 8 Основного Закону України в Україні визнається й діє принцип верховенства права. Із цього приводу Конституційний Суд України вказав, що «Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної

справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Таке розуміння права не дає підстав для його отождолення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість - одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню» (Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп).

Разом з тим, положення Закону № 317-VIII недостатньо конкретні та чіткі для того, щоб особа могла з достатньою впевненістю, завчасно передбачити законність або незаконність дій, та для того, щоб запобігти свавільному втручанням органів державної влади.

Саме на ці обставини вказано в Спільному проміжному висновку Європейської Комісії «За Демократію через право» (Венеціанської комісії) та Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ (ОБСЄ) у своєму Висновку. Зокрема, в пункті 73 наголошується, що цілі прийнятого Закону (які могли б виправдати дію зазначеного неконституційного положення) визначені нечітко. Відсутність чіткої мети Закону Венеціанська Комісія вважає одним із багатьох його недоліків. Для його виправлення Венеціанська комісія вказала на необхідність ясніше сформулювати мету в основних положеннях Закону, особливо з огляду на нечіткість вжитої в Законі термінології та широкий спектр діянь, що можуть підпадати під його дію.

Правова позиція Європейського суду з прав людини безперечно зводиться до того, що правовий акт має бути доступним особі, тобто містити зрозумілі чіткі формулювання, які б давали можливість особі самотійно або з відповідною консультацією регулювати свою поведінку. Також закон повинен відповідати всім іншим вимогам верховенства права, зокрема, чітко встановлювати межі дискреційних повноважень, наданих суб'єктами владних повноважень. Це

необхідно, щоб особа була захищеною від свавілля суб'єктів владних повноважень (рішення у справі «Круслен проти Франції» від 24 квітня 1990 р.).

Відтак, є всі підстави стверджувати, що Закон № 317-VIII не відповідає статті 8 Основного Закону України, оскільки порушує конституційний принцип правової визначеності.

III. Невідповідність Закону № 317-VIII статтям 15, 34, 36 та 37 Конституції України

Частиною 2 статті 3 Закону № 317-VIII передбачено, що пропаганда комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки юридичною особою, політичною партією, іншим об'єднанням громадян, друкованим засобом масової інформації та/або використання у назві символіки комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів є підставою для відмови в реєстрації та/або припинення діяльності юридичної особи, політичної партії, іншого об'єднання громадян, підставою для відмови в реєстрації та/або припинення випуску друкованого засобу масової інформації.

Відповідно до статті 36 Конституції України громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних тощо інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Такі ж неоспорювані права громадян будь-якої країни визначає Конвенція. Заборона існування будь-якої ідеології в Україні протирічить статті 15 Конституції України, якою закріплений плюралізм української політичної системи та гарантується свобода політичної діяльності не забороненої Конституцією та законами України.

Запровадження державою заборон щодо певних прав та свобод людини і громадянина, які гарантуються Основним Законом України, навіть з наведеною аргументацією заборон, не виправдовує таких дій у демократичних країнах та суспільстві. Проблема постає особливо гостро, коли ідеться про політичні партії, які відіграють ключову роль у забезпеченні плюралізму та належного функціонування демократії в державі. Заборона політичним партіям брати участь у виборчому процесі чи їх розпуск мають розглядатись лише як крайній захід, до якого вдаються у виключних випадках.

Таку точку зору поділяє Венеціанська комісія, яка разом з ОБСЄ/БДПІЛ закликали «українську владу застосовувати «багаторакурсний» підхід до історії

України, що сприяє спільному баченню її минулого задля зміцнення соціальної згуртованості, миру та демократії» (пункт 9 Висновку).

На обґрунтованість такого застереження вказують події, що відбувалися 9 травня 2017 року під час святкування річниці Перемоги у Другій світовій війні, коли в різних містах України відбулися численні затримання правоохоронними органами мирних демонстрантів через ненасильницьке використання радянської символіки. Міжнародна правозахисна організація Amnesty International закликала українську владу звільнити затриманих, при цьому вказала: «Заборона символіки, пов'язаної з комуністичною партією і радянським минулим (прийняті в травні 2015 р. закони про «декомунізацію») є порушенням права на свободу вираження, а затримання мирних демонстрантів є кроком в обмеженні свободи вираження і мирних зібрань з боку української влади».

Конституція України встановлює заборону на утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення (частина перша статті 37).

Таким чином, Основний Закон України, пов'язує заборону утворення та діяльності політичних партій та громадських організацій з їх протиправними програмними цілями та діями, але не через їх назву чи використання певної символіки.

Крім того, заборона політичних партій, їх ліквідація, відмова від реєстрації як крайні заходи мають застосовуватися на підставі вичерпного переліку протиправних дій, які мають розглядатися і оцінюватися виключно судами (частина 4 статті 37 Конституції України). Адже самі по собі слова (назви) чи визначення трансформуються за тлумаченням відповідно до потреб часу, сучасності. До прикладу: з часу виникнення, у період 20-21 століть соціал-демократичні політичні партії у різних державах залежно від потреб часу ставили протилежні пріоритети своїх політичних програм і, як наслідок, функціонування. Зважаючи ж на те, що сама по собі така політична течія є породженням соціалізму, який є близьким до заборонених Законом форм політичного плюралізму, то можна стверджувати, що Закон № 317-VIII несправедливо забороняє людям бути об'єднаними ідеологією, яка має багатолітню історію, але при цьому, не співпадає з ідеологією політичних партій, що знаходяться при владі, що є дискримінацією.

Така заборона перешкоджає реалізації громадянином права, гарантованим статтею 15 Конституції України, по розбудові суспільного життя в Україні на засадах політичної, економічної та ідеологічної різноманітності.

Отже, загальний підхід, який застосовано в Законі № 317-VIII, по обмеженню прав громадських об'єднань на існування, функціонування та участі у політичному житті держави є неприйнятним у державі, яка керується принципом верховенства права, адже по кожній партії має застосовуватись індивідуальний підхід на основі судового засудження реальних протиправних дій, якщо такі мали місце.

Частиною третьою статті 3 Закону № 317-VIII передбачено, що в разі невиконання юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян, друкованими засобами масової інформації вимог цього Закону їх діяльність/випуск підлягає припиненню в судовому порядку за позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, або іншого уповноваженого органу державної влади.

Оспорювані положення Закону № 317-VIII вочевидь є такими, що порушують приписи Конституції України щодо недопустимості цензури (частина третя статті 15) та гарантування кожного права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово, або в інший спосіб – на свій вибір (частини перша та друга статті 34).

Встановлення кримінальної відповідальності, шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України (пункт 1 частини другої статті 7 Закону № 317-VIII), дає підстави стверджувати, що тим самим держава залишає за собою право вдаватись до цензури засобів масової інформації. Головним аргументом цього твердження є те, що Закон № 317-VIII встановлює кримінальну відповідальність за вчинення доволі нечітко сформульованих діянь (використання, поширення забороненої пропаганди та забороненої символіки, які не містять вичерпного переліку), наявність умислу на вчинення цього діяння.

Такі повноваження держави щодо ліквідації ЗМІ та/чи контроль за їх матеріалами є реальною загрозою нівелювання демократії в суспільстві.

На обґрунтованість таких тверджень свідчить застереження Венеціанської комісії та ОБСЄ (ОБСЄ) згідно якого: «цензура, у будь-якому контексті, являє собою серйозне порушення свободи поглядів та їх вираження – як тих громадян, які виражають свої погляди через ЗМІ, так і тих, хто отримує інформацію зі ЗМІ. Однак у контексті Закону проблема з цензурою, яку запроваджує частина 2 Статті 3, видається навіть гострішою: зважаючи на те, що основні положення

Закону (які визначають заборонену пропаганду та заборонену символіку) не відповідають вимогам щодо чіткості та передбачуваності, Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДПЛ припускають, що частина 2 Статті 3 здатна наділити державні органи повноваженнями припиняти діяльність ЗМІ та/чи контролювати їхні матеріали на власний розсуд» (пункт 98 Висновку).

За таких обставин, є підстави вважати, що Закон № 317-VIII порушує статті 15, 34, 36 та 37 Основного Закону України.

IV. Невідповідність Закону № 317-VIII статтям 36, 38, 55, 62 і 71 Конституції України

Відповідно до частини п'ятої статті 3 Закону № 317-VIII політичні партії, обласні, міські, районні організації або інші структурні утворення, передбачені статутом політичної партії, щодо яких центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, прийнято у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку рішення про невідповідність їх діяльності, найменування та/або символіки вимогам цього Закону, не можуть бути суб'єктом виборчого процесу.

Конституція України гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування на виборах, які є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування (частина перша статті 38, частина перша статті 71).

Обмеження, встановлене частиною п'ятою статті 3 Закону № 317-VIII щодо діяльності політичних партій є втручанням у здійсненні членами цих партій чи організацій права обиратись. Також опосередковано порушуються право виборців (оскільки вони позбавлені можливості голосувати за партії, на які поширюється ця норма).

Вказані положення Закону № 317-VIII протирічать засадничим принципам Основного Закону України щодо недопустимості втручання в свободу волевиявлення, усувають політичні партії від управління державними справами.

Статтею 3 Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ратифіковано Законом від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР) закріплено, що Сторони зобов'язуються проводити вільні вибори з розумною періодичністю шляхом таємного голосування в умовах, які забезпечують вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу.

Відповідно до статті 25 Пакту кожний громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації, згаданої в статті 2, і без необґрунтованих обмежень право і можливість: а) брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і за посередництвом вільно обраних представників; б) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців.

З цього приводу Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДПЛ вказали: «Обмеження, запроваджене частиною 5 Статті 3, може .. переслідувати законні цілі, проте воно непропорційне цим цілям, оскільки усуває політичні партії від участі у виборах без урахування серйозності порушення Закону тою чи іншою політичною партією. Як зазначили Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДПЛ у Керівних принципах регулювання діяльності політичних партій, «виключення мають бути сумірні вчиненим порушенням». Виключення з виборчого процесу — одне з найсуворіших покарань, які можна призначити політичній партії. За своїм впливом воно аналогічне забороні чи розпуску партії, хоча Венеціанська комісія й не розглядала його в такому контексті у Керівних принципах щодо заборони та розпуску політичних партій, оскільки жодна з проаналізованих країн не застосовувала цю санкцію» (пункт 103 Висновку).

Крім того, позасудове визначення політичної партії та, відповідно, її членів, такими, що виключаються з політичного життя держави через заборону їхнього світогляду та вираження ідей, протирічить Конституції України (стаття 55). Зважаючи на той факт, що для визначення пропаганди, у будь-яких її проявах, такою, що містить у собі злочинний умисел, потрібне ухвалене судом рішення. Проте у правовій природі української судової практики не існує рішень суду, яким би засуджувався котрийсь із фрагментів діяльності політичних партій, імідж яких базується на використанні комуністичної символіки та/або в основі ідеології яких закладені комуністичні принципи діяльності, котрі містили б заклики до насильницького повалення державної влади чи заклики до міжнародного розбрату, громадянської війни тощо.

Введення таких інституцій, які крім суду наділяються повноваженням визначати неправомірність дій/функціонування осіб/організацій чи об'єднань, і як наслідок – призупиняти їх діяльність, грубо порушує положення Конституції України (статті 36 та 62).

Таким чином, реалізація Закону № 317-VIII позбавляє громадян права брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування на виборах, чим порушує приписи статей 36, 38, 55, 62 і 71 Конституції України та не

узгоджується з нормами міжнародного права, які в силу статті 9 Основного Закону України є частиною національного законодавства України.

Ураховуючи вищезазначене, вважаємо Закон № 317-VIII є таким, що не відповідає статтям 9, 15, 21, 23, 24, 34, 36, 37, 38, 55, 58, 62 і 71 Конституції України та не узгоджується з нормами міжнародного права, які в силу Основного Закону України є частиною національного законодавства України.

Зважаючи на те, що оспорювані положення Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», які визначають його правову природу (правове визначення), сутність та ціль, не відповідають Конституції України, є підстави для визнання Закону неконституційним повністю у відповідності до статті 61 Закону України «Про Конституційний Суд України».

На підставі викладеного, керуючись статтями 147 і 150 Конституції України, статтями 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» № 422/96-ВР,

ПРОСИМО:

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII;

2. Визнати Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним);

3. Залучити до участі в конституційному провадженні уповноважених представників суб'єкта права на конституційне подання за дорученням народних депутатів України:

**Німченка Василя Івановича,
Шпенова Дмитра Іорійовича.**

Конституційне подання і додатки подаються в 3-х примірниках.

Додатки:

1. Витяг із Конституції України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР;
2. Витяг із Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996, № 422/96-ВР;
3. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII;
4. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп;
5. Витяг з Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, ратифікованої Законом від 17 липня 1997 р.;
6. Витяг із Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ратифікованого Указом Президії Верховної Ради Української РСР 19 жовтня 1973 року № 2148-VIII;
7. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1096 (1996) від 27 червня 1996 року щодо ліквідації спадщини колишніх комуністичних тоталітарних режимів;
8. Витяг із Загальної декларації прав людини від 10.12.1948;
9. Спільний Проміжний Висновок Європейської комісії «За демократію через право» щодо закону України про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки, ухвалений на 105-му пленарному засіданні (18-19 грудня 2015 року №823/2015).
10. Рішення Європейського Суду з прав людини «Круслен проти Франції» від 24 квітня 1990 р.

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219)

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1	Німченко В. І.	№ 184	
2	Уленов Д	252	
3	Мариньська Л. В.	251	
4	Касюк І. В.	180	
5	Ворожєв Ю. М.	182	
6	Матвієнко С. С.	263	
7	Лажинський О. В.	182	
8	Завленко С. О.	183	
9	Скорик М. І.	169	
10	Дікий О. П.	164	
11	Рівченко С. В.	333	
12	Нечаєв О. І.	185	
13	Балієв М. М.	181	
14	Горди І. О.	310	
15	Рибак С. В.	309	
16	Козинський С. П.	284	

Системна група мігрантів

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219)

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
17	Томашова Тетяна Александрівна	185	
18	Коваленко Валерій Владимирович	170	
19	Циурин Костянтин Володимирович	166	
20	Шурин Ігор Миколайович	186	
21	Сарич Софія Миколайівна	185	
22	Сезик Сергій Миколайович	265	
23	Шрошківська Ірина Вікторівна	179	
24	Бездак Ігор Іванович	239	
25	Барвінська Вікторія Олександрівна	339	
26	Кисельов Р. П.	167	
27	Синькович І. С.	159	
28	Козак Т. Р.	173	
29	Бондар І. А.	160	
30	Караченко М. В.	162	
31	Шемель В. А.	232	
32	Білик С. П.	161	

5/13/2015 10:00:00 AM / підписів

Додаток

до конституційного подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року № 317-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219)

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
33	Гусак Володимир Герасимов	174	
34	Миренко І.М.	199	
35	Хавченко А.В.	243	
36	Добкин М.М.	102	
37	Вакули Євген Миколайович	308	
38	Вороко Ю.М.	145	
39	Добкин Д.М.	376	
40	Лавров К.М.	246	
41	Солод Ю.В.	257	
42	Кисил А.І.	340	
43	Зв'язицький Ю.Л.		
44	Лавренко Ю.К.	175	
45	Зинченко М.В.	158	
46	Мирзаєв Є.В.	374	
47	Святлик Д.В.	362	
48	Григорук М.І.	266	

Всього 46 (сорок шість) підписів народних депутатів України, керівників управління Г.О.Р.В.

2015 10.12